

ТАНЕКЕ

ISSN 0134-2266

1988

12

Kõigi sõber

ERIKA ESOP

Kusagil kaugel,
kuhu keegi ei näe,
kusagil kaugel,
kus metsad ja mäed,
elab üks taat, keda tunnevad kõik.
Mida sa arvad, kes olla ta võiks?

Kõnnib ta kepiga,
see pole ime,
teed on ju libedad,
õues on pime.
Tuleb, kui taevas on tähed ja kuu
ja kodudes säravad nääripuud.

Sõber ta sulle,
sõber ta mulle,
rõõmu ta valmistab kõigile tules!
Lõõn talle patsi, loen salmi ta ees,
see sõbralik mees on ju

NÄÄRIMEES.

Näärivana Tusameele uusaastasooov

AIVAR POHLAK

Iga kord pärast uut aastat Lapimaale naasnud, jutustasid nääri vanad üksteisele näärimuljeid. Kõik armastasid selliseid jututunde ja nii kulus ülejäänud aasta lõbusalt. Ainult üks nääri vana, tema nimi oli Tusameel, ei rõõmistanud teiste jutte kuulates. Ja kui tuli tema kord pajatada, lõi ta käega: «Ah, mis siin rääkida. Kõik on õnnelikud, naeravad, aga Tusameel aina jagagu kinke.» Teised nääri vanad tundsid Tusameelt ega lasknud oma head tuju rikkuda. Tusameel aga istus ja mõtles: sel aastal ma enam kinke jagama ei lähe. Peidan ennast ära ja võtan pärast üksi uut aastat vastu, olgu mulgi üks lõbus nääriõhtu.

Nii ta tegigi. Nääriärevuses ei pannud keegi Tusameele puudumist tähele ning ta jäi üksi Lapimaale. Tusameel küpsetas verivorsti, keetis vaarikavarreteed ja süütas küünlad, kuid koos viimase nääri vanaga lahkumisega tekkinud üksildustunne ei kadunud. Tusameel proovis laulda, kuid kokkus oma häälest ja jättis kohe järele. Ka salvide lugemine ei teinud tuju paremaks. Kurvalt kükitas ta kuuse all, taldrik jahtuva verivorstiga puutumatu süles.

Äkki märkas Tusameel, et ta mõte juba tükk aega on seal, selles peres, kus ta nääri vanaks käis. Mida nad teevad? Kui suureks on lapsed kasvanud? Milliseid laule ja salme õppinud? Ning siis taipas Tusameel, miks ta mõte just sinna oli läinud. Nad ju ootavad teda! Kindlasti ootavad, hoolimata sellest, et ta oma tusatsemisega neil nii mõnegi nääriõhtu ära on rikkunud. Tusameel lükkas verivorstid uppi ning tormas kingikotti kahmates ja küünlaid põlema unustades välja põhjapõtru otsima.

Viimaks seisis ta kiirest saanisõidust õhetavana, kott seljas, väikese majakese ees. Uuest aastast puudus vaid õige natuke, kuid toast ei kostnud rõõmsaid hääli. Toit jahtus, sest nääri meest polnud. Rohkem Tusameel ei viivitanud. Koputamata avas ta ukse ning hüüdis, nagu kõik nääri vanad hüüdma peavad: «Tere! Mina olen nääri vana!» Algul vaadati teda imestusest pärani silmi, aga peagi hakkasid kõik kolm last ja nende isa-ema naerma. Tusameel tundis end pisut halvasti, kuid heitnud pilgu peeglisse, ei saanud temagi naeru pidada. Kiiruga oli ta unustanud hommikumantli nääri vanakuue vastu vahetamast. Enam polnud midagi parata. Harjumatu naerust grimasse tehes pidi Tusameel asuma kinke jagama. Uus aasta võis iga hetk tulla. Viimane kink sai käest antud, kui kell kaksteist pauku lõi. Tusameel tõusis, surus muige maha ning soovis: «Head uut aastat! Et kõik ikka rõõmsad oleksid!»

Veel mifu päeva trallitas Tusameel väikeses majakeses. Trallitas kõik need tusased nääriõhtud tagantjärele tasa. Ning kui ta lõpuks Lapimaale tagasi jõudis, istusid teised nääri vanad juba koos ning pajatasid näärimuljeid. Tusameel tõusis täie kiirusega kihutavas saanis püsti ning hüüdis hommikumantli lehvides, nii et kogu Lapimaa kajas: «Kuulake, sõbrad! Oli mul alles lõbus nääri aeg!»

Illustreerinud EEVI VALDOV

JÜRI RANT Uusaastaöö!

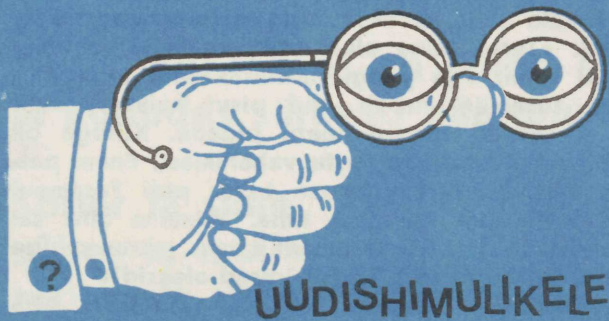
Talliuks avanes kerge käginaga. Andi nägi laternalalgusel, kuidas mõlemad hobused pead pöörasid. Enne noor laia rinnaga Tella, siis vana rahulik Ormi. Rakmete, hobusehigi ja ristikehina järgi lõhnav tallisoojus mähkis Andi endasse. Ta riputas laterna uksepiida konksu ja võttis taskust leivakäärud.

Kas hobused mõistsid, mis päev ja öö see oli? Tella pidi aimama, tema oli teinud öhtuse kirikusõidu. Lasipuude ääres oli saan saanis kinni olnud. Ju seal üksteisele hirnatati, et uus aasta on tulekul. Mõni vana tark hobune pidi seda ju ometi teadma.

Kummale esimesena leiba anda? Tella koogutas kannatamatult pead, rüvides Andile nii lähedale, kui lõõg lubas. Ormi seisis rahulikult ja puristas tasakesi. Keda isa eelistas? Tella tegi talu veod ja söidud. Temal tuli range rohkem kanda. See-eest Ormiga suutis Andigi kartulivaod sisse ajada, oli mullu suvel paar vagu ajanudki.

«Suksu, sukku, sukku,» häälitses Andi tasa ja sirutas siis käed korraka välja.

Jõuluõhtul ja nääriöö! loomadele leiva viimine oli vana komme.

UUDISHIMULIKELE

KUS ELAVAD PINGVIINID!

Ainult Maa lõunapoolkeral. Pingviin on lennuvõimetu lind. Lühikesed tiivad ei võimalda

lendamist, kuid maismaal võib pingviin arenada kiirust kuni 50 km tunnis ja läbida jääväljadel pikki vahemaid. Ka vee all manööverdavad nad suurepäraselt. Pingviin ujub niisuguse hooga, et võib veest hüpata kahe kehapiikkuse kõrgusele.

Pingviine on 17 liiki. Väikseim Antarktilisel elutsev pingviin on adeelia pingviin. Tema on 45 cm kõrgune ja kaalub 6–7 kg. Keiserpingviin on palju suurem. Seisva linnu kõrgus ulatub üle meetri ja ta võib kaaluda kuni 35 kg. Keiserpingviin on ainus lind, kes el pesitse maapinnal. Ta haub oma poja välja jää! Keiserpingviin võib veeta kogu oma elu kas vees või jää! paljast maismaad kordagi nägemata.

Nii kaugemale ulatuv, et keegi ei teadnud selle algust. Ent mitte kunagi varem ei olnud Andit üksi talli saadetud. Alati oli ta käinud koos isaga. Ja alati oli Andile tundunud, et tegemist on justkui püha toiminguga. Nagu lepingu sõlmimisega. Millegi seesugusega, mis on inimesele niisama tähtis kui loomadele. Tähtsamgi veel.

Miks siis nüüd isa ei tulnud?

Midagi pidi olema teisiti kui varem. Mis see küll oli?

Ja siis äkki ta teadis. Ta oli ju saanud kümneaastaseks. Kaks päeva tagasi. Ja isa oli öelnud: noh, noorperemees, varsti vahetad mind välja. Isa oli muidugi nalja teinud. Seda oli suunurkadest näha. Aga natuke oli selles naljas ometi ka tõtt olnud. Sedagi oli Andi isa näost välja lugenud.

Noorperemees. Andi vaatas nüüd hobuseid noorperemehe pilguga. Ormi lakajõhvidesse oli haakunud mingi heinatutt. Andi sirutas käe seina poole, kuhu alati kraap ja raudpiidega kamm pisteti. Kuid kraapi ja kammi ei olnud. Ka seinapalkide sooja ümbrust ei olnud. Sõrmed libisesid pidet leidmata mööda siledat pinda, kuni ta taipama hakkas, et ka hobuseid pole. Ning ega perepoega Anditki. Oli linnamees Anton, pensionil ehitustööline. Monteerija, kui õige sõnaga öelda. Ja vana aasta viimane öö. Rakette oodates oli ta akna all toolil tukkuma jäänud.

Läbi klaaside paistsid kõrged hallid ühtemoodi majad, külg küljes kinni. Kas nende tagant, kaugelt-kaugelt ei kostnud mitte tuffav hirnatust?

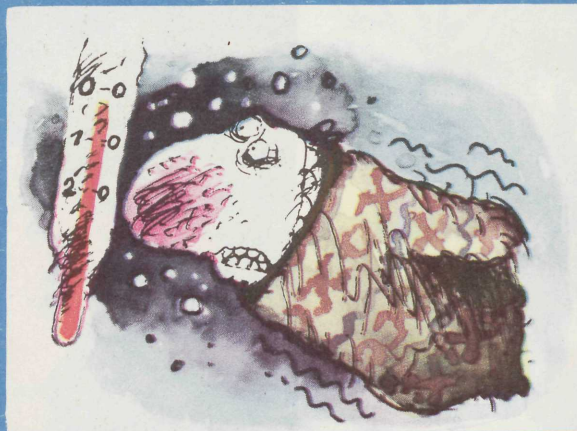

Hllustreerinud RAIVO JÄRVI

KAS LUMI ON KASULIK!

On küll. Lumi kuulub tahkete ainete hulka, ta ei voola, vaid jääb favaliselt sinna, kuhu langeb. Kohev lumikate kaitseb maapinda külma eest. Lumega kaetud maapinna temperatuur on märksa kõrgem kui paljal, vingete talvefuultele avatud pinnasel. Suhteliselt sooja ja õhurikka vaiba all elavad taimed ja mõningad loomaliigid talve palju kergemini üle kui paljal maapinnal.

Lisaks sellele on kevadised sulaveed pinnasele kosutavad ja aitavad taimedel kasvada. Ka talispordiharrastajatele pakub lumi palju rõõmu. Küllap oleksid sinugi talvepäevad kelgu ja suuskadefu palju üksluisemad.

MILLAL YESI KÜLMUB!

Siis, kui temperatuur langeb alla 0 kraadi. Jõgedes ja järvedes veekiht jahtub, muutub tihedamaks ja vajub allapoole. Samal ajal tõuseb soojem vesi üles. Kokkupuutel külma õhuga jahtub ülemine kiht jälle omakorda ja vajub ka allapoole. Vähehaaval ühtlustub nii kogu veekogu temperatuur. Kui külm kestab kaua, võib veekogu põhjani kinni külmuda. Merevesi on soolane. Vees sisalduv lahustunud sool takistab merevee külmumist. Võrreldes mageda veega külmub merevesi madalamal temperatuuril, -2 kraadi juures. Merejääl on ka soolane nagu vesigi.

Hllustreerinud HILLAR METS

KAJA PRÜGI
Tore näärivana

«VANAEMA, MIKS NÄÄRIVANAL OLI ISA HÄÄL!»
«KAS OLI VÕI!»
«OLI KÜLL. JA EELMISEL AASTAL OLID TAL ONU MARDI KÄED.»
«TOHOH, MA EI PANNUD NAGU TÄHELEGI.»
«KATRIN ÜTLES, ET ÜLE-EELMISEL AASTAL OLID TAL ONU JAANI SILMAD JA SINU KOOTUD KINDAD.»
«EI TEA, KAS KATRINILE NEED KINDAD MEELDISID!»
«KINDLASTI MEELDISID.»
«KAS SULLE ONU JAAN MEELDIB!»
«IGATAHES. TAL ON UHKE MARGIKOGU JA TA LUBAB MUL SEDA VAADATA, KUI MU KÄED PUHTAD ON.»
«KAS ONU MART ON KA SINU SÖBER!»
«JAA. TA AITAS MUL JALGRATAST PARANDADA. AGA MIKS SA NIIMOODI KÜSID!»
«MUL TULI MÖTE.»
«MILLINE MÖTE!»
«NO ET ÕIGUPOOLEST ON SEE JU TORE, ET NÄÄRIVANA POLE MITTE MERERÖÖVLI, VAID SINU ISA JA TOREDATE ONUDE MOODI...»
«ON JAH TORE.»

IRA LEMBER
Visiitkaart

Isa laskis endale visiitkaardi teha. See oli väike ilus neljandiline kaart, millele oli kirjutatud:

Madis Toimekas

arhitekt

Kui ema seda nägi, siis meenus talle, et tema vajab samuti visiitkaarti. Ja emagi tellis endale kaardi, kuhu oli trükitud:

Anu Toimekas

moekunstnik

«Aga miks mul ei ole visiitkaarti!» küsis Eneke.

«Sinu visiitkaart on ilus «tere» ja sügav niks,» arvas isa.

««Tere» ütleb iga inimene, mis visiitkaart see sihuke on!» ei jäänud Eneke sugugi rahule.

«Kui suureks kasvad, küll siis saad teistsuguse visiitkaardi,» lohutas ema.

«Sul on praegugi kodus isesugused visiitkaardid,» ütles nüüd vanaema ka sõna sekka.

«Kus siis!»

«Mine vaata! Kohe iga meie ukse peal!»

Eneke jooksis vaatama. Vaatas üht ust, uuris teist ust, kiikas kolmandatki.

«Siin pole muud kui näpujäljed!» hüüdis ta siis.

«Eks need olegi sinu visiitkaardid!» ütles nüüd vanaema.

«Oled rahul?»

Eneke aga ei olnud rahul. Ta vaikis natuke, mõtles veidi ja sammus siis otsustavalt laua juurde. Seal löikas ta paraja paberitüki ja kirjutas sinna trükitähtedega ENEKE TOIMEKAS. Kaks sõna tulid kiiresti. Kolmanda kallal pidi sutike pead murdma, kuid Eneke leidis ka selle.

ENEKE TOIMEKAS
KODUTÖÖLINE

Illustreerinud HELDUR LARETEI

Moldaavia kirjanik
SPIRIDON VANGELI

Ahi käpikus

Vene keelest tõlkinud JAAN RANNAP

HOMMIKUKS JÄI LUMESADU JÄRELE. PAKANE HAKKAS PAUKUMA.

DŽEORDŽELIL OLİ KÜLM KÜLL, AGA MIS PARATA, KOOLI TULI MINNA.

SEADIS DŽEORDŽEL END VALMIS JA LÄKS.

KRIIKS-KRIIKS KRIGISES LUMI VILDITALDADE ALL.

«DŽEORDŽEL!» JOOKSIS EMA POJALE JÄRELE. «SA UNUS-TASID OMA AHJUD MAHA!»

KUUM KÜPSEKARTUL KUMMASKI KÄPIKUS, JÄTKAS DŽEORDŽEL TEED. KOOLINI OLİ HULK MAAD MINNA. KRIIKS-KRIIKS... LUMI KRIUKSUB, PAKANE LÄHEB JÄR-JEST KANGEMAKS, AGA POISIL ON HEA — AHJUD HOIA-VAD KÄED SOOJAD. ASTUS DŽEORDŽEL NIIVIISI OMA-ETTE, KUI ÄKKI NÄGI: EES LÄHEB KÜLMAST VÄRISEV DŽEORDŽETA.

«AGA MUL ON KAKS AHJU!» ÜTLES DŽEORDŽEL.

«KUS NAD SUL ON?»

«NÄE, KUS, KÄPIKUTES,» HAKKAS DŽEORDŽEL NAERMA JA ANDIS ÜHE AHJU TÜDRUKULE.

Jõuluks maale

VAATA, AINO, JUBA EILE
SADAS LAIA VALGET LUND,
KÜLMATAATKI JÕUDIS MEILE.
TOOMAS TUISKAS MÕNI TUND.

NÜÜD ON JÕULUD LUMETEEGA,
LUMETEE JA AISAKELL,
VÕIME MAALE SÕITA REEGA,
SÄÄL MEID OOTAB VANA LELL.

LELL TOOB LAKAST VÄGIKAIKA,
KUTSUB POISID VEDAMA.
TOETA JALAD SIRGELT PAIKA,
MUIDU VÕID EHK LENNATA.

ÕUES KELK JA SUUSAD UUED,
JÄRVEL ILUS LIBE JÄÄ.
LÕÖGEM KÄHKU SELGA KUUED,
KIHUTAGEM ÜLE MÄE.

TULGU JÕULUD LUMETEEGA,
LUMETEE JA AISAKELL.
SÕITKEM MAALE LAIA REEGA,
KUS MEID OOTAB VANA LELL.

Pähkleid jõulu

MÕISTA, MÕI

1. Alasti mees, rõivad kõhus!
2. Elab maailma algusest peale, aga ei ole veel viienäda-lanegi!
3. Elusa käes puu, puu otsas nõor, nõori otsas surm, surma suus hing!
4. Esiti valge kui lumi, pärast kui haljendav rohi, viimati verev kui veri, lapsel magus kui mesi!
5. Hääletu tumm, aga räägib palju!

TAIBUKAMATELE PÄHKLI PRÖKS

Kui jõuluvana tuleb

«KUI JÕULUVANA VITSAGA TULEB, MA NAERAN TA VÄLJA!»

«JA MA HÜPPAN TA KUKILE JA VÖTAN VITSA KÄEST ÄRA!»

«JA MINA,» ÜTLEB VALDI, «MA VÖTAN TA PÄHKLIKOTI KÄEST ÄRA JA TEEN TALLE PIKA NINA!»

TÜMM, TÜMM! KEEGI TULEB KOJAS. TÜMM, TÜMM! JUBA KOPUTAB UKSELE. TÜMM, TÜMM! JA NÜÜD ISTUB KARLA NII VAIKSELT TOOLIL, HEINI POEB AHJU TAHA JA VALDI VOODI ALLA ...

Illustreerinud REGINA LUKK

na kingikotist

MIS SEE ON!

6. Sada jalga all, aga läheb seliti koju?
7. Suvine poisike,ajakordne kasukas?
8. Vees elab, aga pole kala, silmad on, aga mitte peas; luud on, aga mitte sees?
9. Üks pütike, kahesugust märga sees, ei ole pulka ees ega auku sees!
10. Koorem väsis, koorma kandja ei väsi!

Kogumikust: M. I. Eisen «Mõista, mõista, mis see on!»

JATELE «TÄHEKESE» PREEMIAD!

Selle lehekülje väikest naljalugu ja jõululuuletust lugesid Sinu vanaema ja vanaisa, kui nad lapsed olid. See on võetud 1935. aastal ilmunud J. Oro ja A. Jänese raamatukesest «Laste sõber Kuke Aabits». Laste- kirjanik J. Oro on kirjutanud palju jõululaule. Enamikku neist lauldakse- loetakse tänaseni.

Eluratta

märgi all

Illustreerinud ANU KALM

Kilp pole rünnakuks, vaid kaitseks. Eesti Muinsuskaitse Seltsi kilbil näed ringi ja nelja kaart, mis moodustavad risti. Seda kujutist kasutati juba igiammu eesti ehetel, rahvakunsti, talupoegade hauakividel.

Risti ja ratas loetakse valguse, eluandva päikese märgiks. Ristiga ratas tähendab päikeseratast, päikeseratas omakorda ajaratat ja eluratast. Sest ilma liikumise ja valguseta ei saa olla elu. Tänapäeval ei mäleta päris täpselt enam keegi, mida päikeseratta juures tuhat aastat tagasi mõeldi. Mõned usuvad tänapäeval, et ratasrist on enam jumala kui päikese märk. Teised hindavad ilmakaartest risti seost rahvauskumuste ilmapuuga. Ilmapuu juured asunud surnute juures allilmas, tüvi tõusnud inimeste ja loomade maalt taevasteni ja valgus siranud ilmapuu tipus. Et eesti ja soome pärimustes peetakse ilmapuuks enamasti kuuske, siis on meiegi jõulukuusel ja küünaldel seos põlise päikesemärgiga.

Eluratas on valge nagu valgus. Sinise ja valge vahelt paistab veel musta. Seega on Eesti Muinsuskaitse Seltsi vapp eesti rahvusvärvides. Meie selts on päris nooruke, tänava detsembris sai üheaastaseks. Kuid seltsi kuulub juba üle kuue tuhande liikme. Ja oma noorusele vaatamata tegeleme ammuste ja igiammuste asjadega.

Oma kõige tähtsamaks muistiseks loeme eesti keelt. Ei saa ju eestlane olla ilma eesti keele. Peame oma keelt hoidma ja aukohal pidama ka siis, kui oleme mitu võõrast keelt sulaselgeks saanud. Meie muistised on kõik, mis annab tunnistust sellest, kuidas meie esivanemad on siin Läänemere ääres üle viie

tuhande aasta järjepanu elanud. Rahva ajaloost räägivad nii tagasihoidlik kiviaegne kaabitse kui ka Tallinna vanalinn, põletuskirjadega vana õllekann ja muinaseestlaste linnamägi, rohtunud kalmeväli ja Vabadussõja ausammas, rahvariided ja saja aasta eest koolis käinud lapse õpiraamat. Muistiseid, mida saab käega katsuda, on hästi palju liike. Ühtki asja, mille vanus ulatub üle saja aasta, ei tohiks tänapäeval ära visata. Rahva elust räägivad ka põlised rahvakombed, tantsud, laulud ja muusika, muistendid ja vanasõnad. Peame neidki elavana hoidma.

Muinsusväärtusi kaitseb ka riik. Eriti palju raha ja tööd kulutatakse ajalooliste hoonete korrastamiseks. Aga riigi vaev läheb raisku, kui inimesed muinsustest ei hooli. Sageli võime näha, et ühed parandavad ja teised lõhuvad. Muinsuskaitse Selts ongi selleks, et levitada teadmisi ja aupaklikku suhtumist minevikuväärtustesse. Muinsuskaitsejad panevad talgutel ja laupäevakutel ka ise käe külge, kus saavad. Näiteks vanades parkides ja muistsetel linnamägedel, võssakasvanud kalmetel ja kalmistutel. Nii saab Eestimaa märksa puhtamaks ja kaunimaks.

Me kogume mälestusi vanadelt inimestelt. Nendelt, kes on oma elu jooksul midagi huvitavat läbi elanud, ajaloolistest sündmustest osa võtnud või ülekohtu ohvrid olnud.

Eesti Muinsuskaitse Seltsi kõige nooremad liikmed on «Kodulinna» lapsed Tallinnas, Tartus, Pärnus, Kuressaares ja teisteski Eesti linnades.

JÜRI KUUSKEMAA

«Suusatamas» — joonistanud HELI KAMPUS Tamsalu Keskkoolist

Lumemees

Oli ilus ilm, väljas sadas laia lund. Lumi oli väga puhas ja valge. Madis ja Katrin jooksid kiiruga õue mängima. Lapsed hakkasid lumepalle veeretama. Madis tassis kolm palli kohale ja pani need üksteise otsa. Nüüd hakkas lumemees elama.

«Mul pole suud, silmi ega nina,» mõtles lumemees. Aga lapsed tulid varsti mütsi ja ninaga. Nüüd tundis lumemees juba lõhna. Kui talle silmad pähe pandi, siis nägi lumemees, et ta elab suures linnas suurte majade vahel.

Varsti tõid lapsed talle ka suu. Nüüd oli lumemehel väga hea elu. Hakkas pimedaks minema ning lapsed jooksid tuppa. Lumemees vaatas veel kaua valgustatud aknaid, kuid varsti uinus temagi.

Hommikul ärgates nägi lumemees, kuidas Madis ja Katrin kiirustasid kooli. Kogu päeva ootas lumemees lapsi, aga neid ei tulnud. Tuli hoopis kaks võõrast poissi. Nad võtsid ära lumemehe nina ja tal hakkas väga valus. Nüüd lõi üks pois-test talle jalaga kõhtu ja lumemees tundis, et ta sureb.

Kui lumemehe sõbrad koolist koju jõudsid, leidsid nad eest lõhutud lumememme.

ALARI LUIK Haapsalu 8-kl. Koolist

Võlts näärimees

Käes on rõõmus nääriõhtu,
piparkoogid kaovad kõhtu.
Aga kõige tähtsam veel —
kuskil näärimees on teel.

Järsku keegi koputab,
mis sa enam nuputad!
Teadagi ju, kes on see —
see on armas näärimees.

Astub sisse näärimees,
roosa plastmassnina ees.
Järsku aga ehmub laps.
Kuhu kadunud on paps?

Salm on loetud, kink on käes,
näärivana ära läeb.
Aga siiski rahu
ei lapse hinge mahu.

Mõtleb, mõistatab ja teab,
tulebki tal mõte hea.
Vist näärivanal auto rikkis,
sellepärast paps tõi kinki.

MERLE LOBJAKAS
Vatla 8-kl. Koolist

Lund sajab

Ikka langeb ja langeb
lumehelbeke väike,
ikka langeb ja langeb
alla maa poole hange.

REINA HENN
Viljandi 1. Keskkoolist

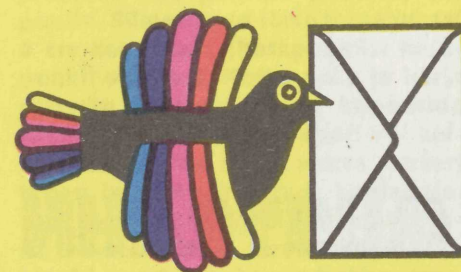
Näärimehhe mure

Näärimees sõi lund,
ja tal ei tulnud und.
Et äkki ei saagi minna
ta laste juurde linna.

Viimaks tuleb haigus kole,
kas see lugu paha pole.
Haigeks jääda ma ei tohi,
selle vastu hea on rohi.

Mett ja piima peale joon,
uued soojad sokid koon.
Oi, kui hea, et saan nüüd minna
ma laste juurde linna.

JANEK FEDOROV
Pärnu 5. 8-kl. Koolist

Nääriöö päkapikud

Nääriööl on päkapikkudel
väga palju tööd.

Iga lapse sussi sisse
kinke tooma peab.
Hommikul, kui ärkan,
on mul rõõmus meel,
näen, et kink on
sussi sees.

Tean, et selle sinna
pannud päkapikumees.

LY JÜRGENSON
Aravete Keskkoolist

Kui valevalge on luik tiigiveel ja kui mustad-mustad on ta päeva käes helkivad silmad! Kust aga leida lindu, kes oleks üleni must ja kel oleksid hoopis valged silmad?

Musta-valgete silmadega lindu tuleb otsida metsast, sest musträhn — tema see ongi — on just niisugune või peaaegu niisugune. Musträhn pole päris üle kere must, vaid peast natuke punane: emalinnul lõõmab kukal, isandal kogu lagipea. Aga kui eemalt vaadata, siis pole neil vahet — üks nõgikikas puha ja nõnda musträhni rahvasuus kutsutaksegi. Vihmatrill on ta ka, aga seda trillerdava häälsuse pärast, mida ta puult puule lennates kuulda laseb.

Kui rähnid — neid on suuremaid ja pisemaid, kirjusid ja ühekarvalisi — metsapuuseppade nime väärivad, siis võiks musträhni pidada ülempuuseppmeistriks. Niisuguse ehitustööga nagu tema teised toime ei tule. Ta raiub tooresse männitüve õõne, kuhu mahub sisse nugis, hakist, õonestuvist, sõtkast, oravast või väiksest öökullist karvasjalgakakust rääkimata. Ei ole metsa ülempuusepal võrdset ka lammutajate hulgas. Pehkinud kännud muudab ta vaevata laastuhunnikuiks. Ja häda elumajale, kui nõgikikkal peaks kombeks saama oma peitlitööd harjutamas käia selle seinalaudadel. Puutöö tarvis on rähn, jah, peitel omast käest. Vägeva nokaga pehastunud puudesse auke lõhkudes otsib ta sealt putukaid ja tõuke. Nokaga koputades leiab rähn ka toitu varjavad õõnsused ja neid ei pea ta lõpuni lahti lõhkuma. Piisab, kui neisse toksida parajasti nii suur ava, et pikk kidalise otsaga kleepuv keel sealt läbi mahub. Rähni keel on nii pikk, et kui ta puust augu läbi raiuks ja keele sellesse auku sirutaks, siis võiks ta teisele poole puutüve karates augus

MUSTRÄHN

Pildistanud AAVO PÖLENIK

veel oma keeleotsa näha. Nimelt nõnda arvas vanarahvas rähni talitavat, kui too inimese pilgu eest äkitselt tüve taha varju läks. Musträhnist on teada, et ta hästi lõhna tunneb.

Musträhni võime metsas kohata aasta läbi. Ei ela ta suvel ühes ja talvel teises paigas nagu teised metsapuuseppad sageli, vaid ikka oma kodumetsas. Siin on pesapuud ja omased muusikariistad käepärast. Muusikat teeb rähn kuivade helisevate puuokste või kõmisevate tüvedega. Musträhni kevadine trummeldamine kostab metsas vaikseil hommikul kilomeetrite taha ära. Sellest saavad teised musträhnid ümberkaudu teada, et pererahvas on kohal ja sinna metsatukka ei tasu tikkuda.

Musträhn istub õige harva oksal

nagu vares või pasknäär. Ikka näeme teda puutüve küljes või seda mööda üles ronimas. Maas käib ta peamiselt sipelgapesas maiustamas: lendab pesakuhila juurde, ajab oma pika keele pessa ja tõmbab siis keelele kleepunud sipelgad suhu. Mõnikord jäävad sipelgapesadesse rähnidest suured augud. Rähnipere lapsed kasvavad ema poolt raiutud puuõõnes, kolm-neli neid tavaliselt on. Päris pisikestena pole nende häälsusi pesast suurt kuulda. Kui nad suuremaks kasvavad, hakkavad rähnipojad õige iseäralikku lärmi lööma ja pärastpoole ronivad pesavale maailma uudistama. Nii, nagu on näha ühel juuresoleval pildil: üks poiss, üks tüdruk. Aga kes on teisel pildil, kas isand või emand?

FRED JÜSSI

MASKID

Maskid valmistanud HELI VEIGEL

Maskid on joonisel vähendatult. Nende juurde on kirjutatud õiged mõõdud. Maskide piirjooned kannab joonlaua abil paksule paberile või papile. Silmaaugud lõika teineteisest 6 cm kaugusele (keskpunktist keskpunkti möötes). Kotka noka ja härja sarvede kontuurid saad kopeerida joonistelehelt kopeerpaberi või kalka abil. Kotka nokk murra otstest tagasi ja liimi viirutatud kohtadele. Keskele lõika hingamiseks nelinurkne avaus. Härja sarvi tee neli ja kleebi need kahekaupa kokku, mures otsad laiali. Liimi sarved pea külge viirutatud kohtadele. Nüüd keera mõlemal maskil otsad kukla taha parajal määral vaheliti ja lase abilisel kokku liimida. Kotka tiiva tagaküljele käerandme kõrgusele liimi paberi- või papiriba, nii et käelaba sealt läbi pista saaksid. Jänese ja indiaanlase maskid kinnita kummipaelaga pea ümber. Indiaanlase suled lõika eraldi välja, tee ühte serva sisselõiked ja liimi näoosa tagaküljele. Mereröövli maskile on kleebitud karusnaha jääkidest (lõngast, vatist) kulmud ja vuntsid. Kepp kinnita naelaga maski tagaküljele.

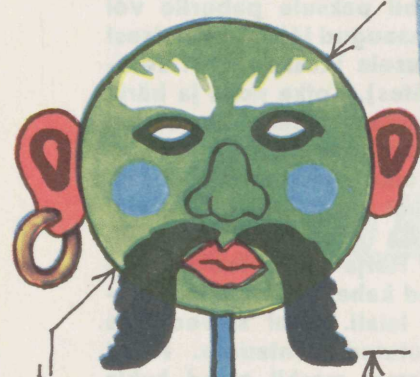
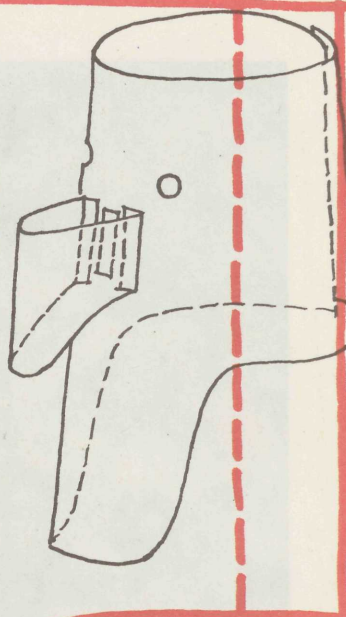
INDIAANLANE

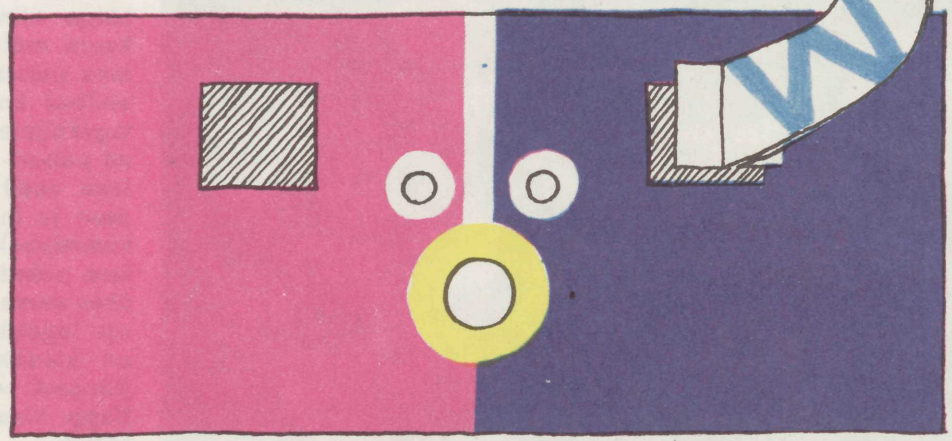
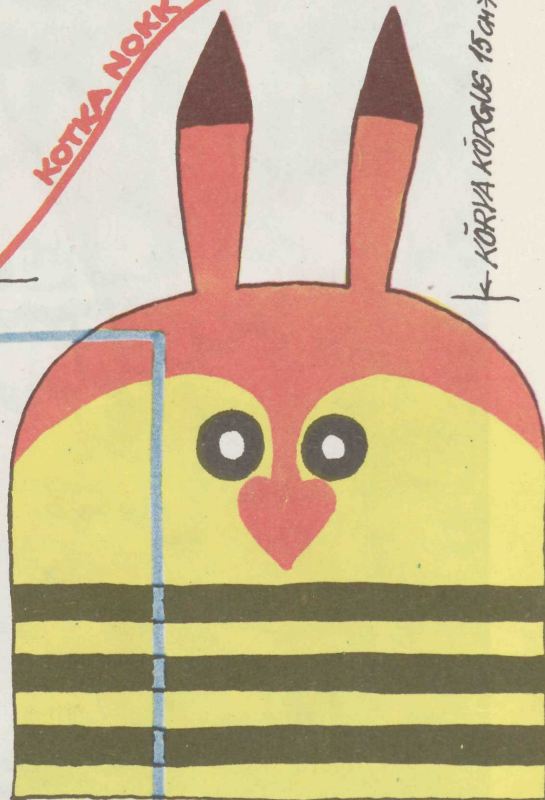
SULE PIKKUS 15 CM

KOTKAS

KOTKA NOKK

HÄRG

JÄNES

MERERÖÖVEL

SARV

NÄO LÄBIMÕÖT 15 CM

KEPI PIKKUS 30 CM

KÕRGUS 25 CM

PIKKUS 60 CM

KÕRGUS 25 CM

LAIUS 30 CM

KÕRVA KÕRGUS 15 CM

LAIUS 16 CM

TIIVA PIKKUS 35 CM

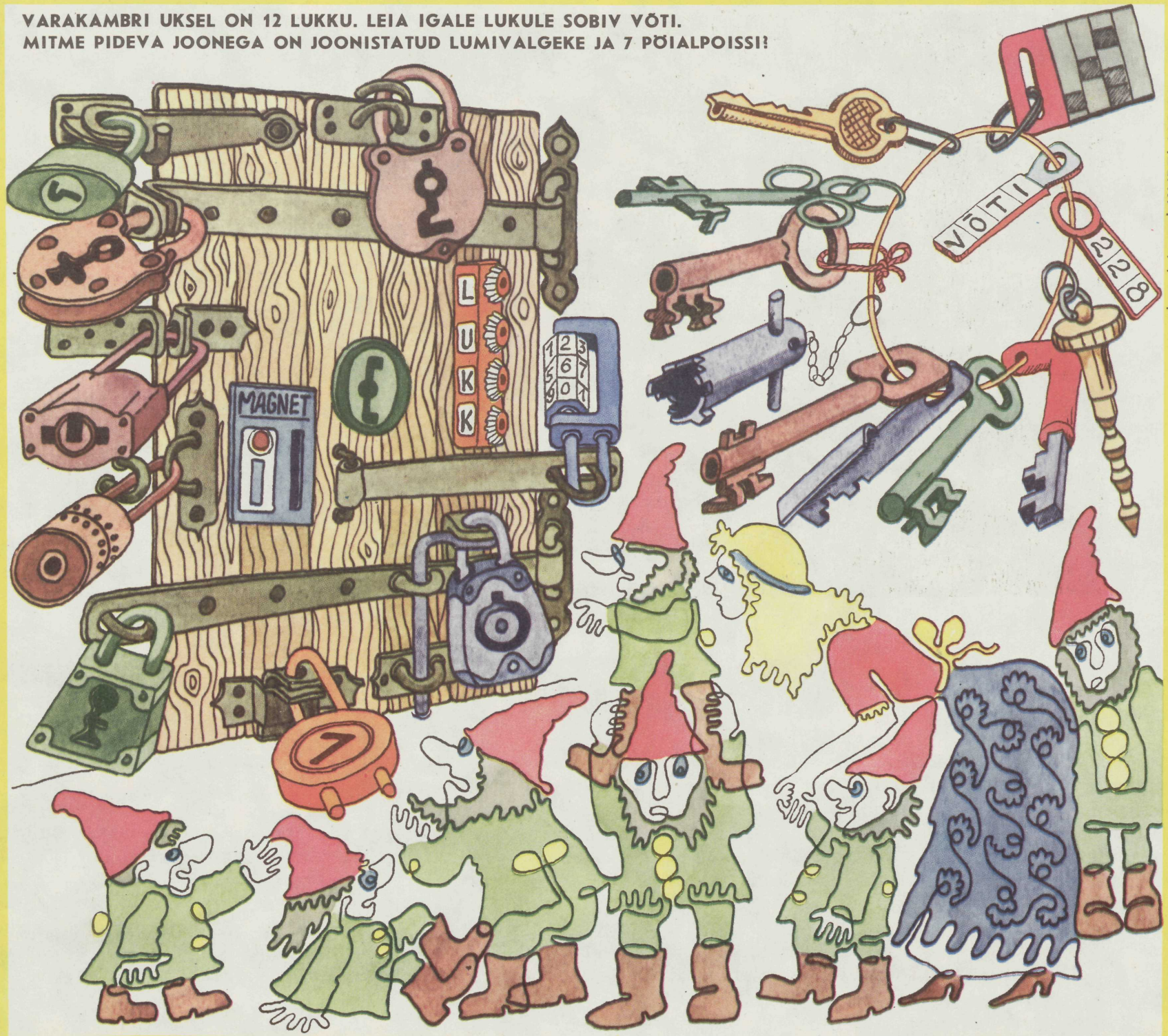
KÕRGUS 20 CM

NÄO LÄBIMÕÖT 20 CM

PIKKUS 60 CM

KÕRGUS 23 CM

VARAKAMBRI UKSEL ON 12 LUKKU. LEIA IGALE LUKULE SOBIV YÖTI.
 MITME PIDEVA JOONEGA ON JOONISTATUD LUMIYALGEKE JA 7 PÖIALPOISSI!

Joonistanud KURTI VOOL

ELKNÜ Keskkomitee ja ENSV Pioneeriorganisatsiooni Nõukogu lastejakiri «Täheke» nr. 12. 1988. Ajakiri asutatud jaanuaris 1960. Ilmub kord kuus. EKP Keskkomitee Kirjastus. Toimetuse aadress: Tallinn 200 107, Pärnu mnt. 67-a. Toimetus käsikirju ei tagasta.

Kolleegium: E. Haamer, R. Järvi, E. Mardi, H. Mänd, K. Pajus, H. Rattiste, V. Variksaar. Telefonid: peatoimetaja E. Mardi 681-495, vastutav sekretär V. Variksaar 681-497, vanemtoimetaja J. Rannap 681-497, kunstiline toimetaja J. Tammsaar 681-400, toimetaja E. Allikmaa 681-538, tehniline toimetaja A. Lill 681-496, sekretär-masinakirjutaja A. Kuuskemaa 681-400.

Laduda antud 28. 10. 1988. Trükkida antud 21. 11. 1988. Trükkiair 78 000. Ofsetaaber nr. 1. 60x90/8. Trükkipoognaid 2. Arvestuspoognaid 2,91. Tingväärtõmmiseid 8,0. Tellimise nr. 4448. EKP Keskkomitee Kirjastuse trükkoda, Tallinn 200 090, Pärnu mnt. 67-a.

Esikaanel VIIVE NOORE joonistus

Детский журнал ЦК ЛКСМ Эстонии и Совета Пионерской организации Эстонской ССР «Тäheke» («Звездочка»). На эстонском языке. Выходит один раз в месяц. Типография Издательства ЦК КП Эстонии. Tallinn, 200090. Пärnu маantee, 67-а. Адрес редакции: ЭССР, Tallinn, 200107, Пärnu маantee, 67-а. Цена 20 коп. Объем 2 печ. листа. Тираж 78 000. Заказ 4448.

«Kott aedviljaga» KAISA PUUSTAK pehmelakk, akvatinta, 1984. a. (49×32 cm)

Segatehnika

Graafiliste lehtede alaservas kohtame sageli sõnu «söövitus», «sügavtrükk» või «segatehnika». Kõik need tähendavad tegelikult ühte ja sama — siin on kasutatud sügavtrüki tehnikat.

Igal sügavtrükitehnikal on oma kindel «nägu». Ofort sarnaneb sulejoonistusele. Pehmelakk on nagu pliiatsijoonistus. Metsotintot võib võrrelda söejoonistusega. Akvatinta aga on niisugune tehnika, mis võimaldab kunstnikul saada suuri ühtlasi pindu helehallist kuni sametmustani.

Pehmelaki, ofordi, akvatinta ja veel mõne keerulise nimega tehnika puhul saadakse värvi kinni hoidev süvend trüki-

plaati happega söövitades. Seetõttu võib neid tehnikaid lihtsalt «söövitusteks» nimetada.

Mõnikord kasutab kunstnik ühe töö juures mitut tehnikat. Ta nagu paneb siis ühe pilli asemel orkestri mängima. Sellise pildi kohta ütleme, et see on tehtud segatehnikas.

Kaisa Puustaku graafiline leht «Kott aedviljaga» on näide segatehnikast, pehmelaki ja akvatinta kasutamisest koos. Algul on kunstnik teinud joonistuse pehmelakis, pindade erinevad toonid aga saavutanud akvatintaga.